

CHRONICLES OF THE WHISPERING PIXEL

Sammon kuiskaus

Whispers of the Sampo

Tarina Vaskilahden perijästä Toivosta, Sammon kirjokannesta ja auringosta, joka palasi Pohjolasta

CYBERLEO GAMES · KUVAKIRJA PELIN TARINASTA · V1.2.0

Kirjokansi

”**M**ieleni minun tekevi, / aivoni ajattelevi / lähteäni laulamahan, / saa'ani sanelemahan...” (Kalevala, I. runo)

Kauan sitten seppä Ilmarinen takoi Sammon: ihmemyllyn, joka jauhoi jauhoja, suolaa ja rahaa. Sen kanneksi hän takoi kirjokannen, johon oli kuvattu tähdet, aallot ja viljantähdet. Kun Sampo särkyi meren selällä, sen kansi hajosi, ja yksi palanen ajautui pieneen kylään nimeltä Vaskilahti.

Kallionpään suku kätkei palasen riiden kiukaan alle ja vartioi sitä seitsemän polvea yhdessä riiden väen kanssa. Niin kauan kuin kansi lepäsi paikallaan, pellot kasvoivat, tupatonttu piti tulen ja veden väki nukkui rauhassa.

Sitten tuli kekri, jona vanha Arvo Kallionpää katosi. Kylä sanoi, että hän lähti itse. Pihlaja hänen pihallaan kuiskii toista.

Pihlajamäki

Toivo, Arvon siskon lapsenlapsi, saapui Vaskilahteen syksyn ensimmäisenä kylmänä aamuna. Isoeno Arvon tila, Pihlajamäki, oli siirtynyt hänelle perintönä – siksi kyläläiset kutsuivat häntä perijäksi. Tila odotti mäen päällä: rapistunut navetta, tyhjä pelto ja tupa, jonka uunissa oli vain kylmää tuhkaa.

Kuistilla makasi pieni karkeakarvainen mäyräkoira, harmaapartainen ja vakava. Se nousi, nuuhki Toivon kättä pitkään – ja heilutti häntää. Lucky oli odottanut isäntäänsä koko vuoden. Nyt se oli päättänyt, kenen rinnalla kulkisi.

Pihan pihlaja kahisi, vaikka tuulta ei ollut. Sen juurella hehkui violetti kristalli, Kuiskaavan Pikselin sirpale. Toivo ei vielä tiennyt, että tässä kylässä kasvit puhuvat – kun joku muistaa kuunnella.

Vaskilahden kylä

Polku vei itään, Vaskilahden kylään. Kauppias Eero Rautio pyyhki tiskiään ja hymyili leveästi: ”Arvo? Lähti kai kaupunkiin. Vanha mies, omituinen.” Leski Kerttu antoi nauriin ja muisti äitinsä säkeen tupatontulle. Pikku-Veikko oli nähnyt pellolla valoja kuin pieniä silmiä maan sisällä, isä ei uskonut sanaakaan, eikä äiti Anni tiennyt, mitä uskoa. Kylän ilmoitustaululle, kirkon eteen, kyläläiset kiinnittivät pyyntöjään joka aamu.

Ja metsän laidassa, majassaan kuivattujen yrttien alla, asui tietäjä-Lempi. ”Tiesin, että tulet”, hän sanoi. ”Pihlaja on kuiskanut sinusta jo viikon.” Hän opetti, että haltijoita ei vangita eikä käsketä: niiden suosio hankitaan lahjoilla ja tavoilla – ja puhuttelemalla niitä oikein, oikeilla nimillä, niin kuin vanhat tekivät.

Kuiskaavat kasvit

Päivisin Toivo kuokki, kylvi ja kasteli. Öisin hän kulki lyhdyn kanssa pellolle ja asetti Pikselin sirpaleen orastavan rukiin viereen. Silloin kasvit alkoivat kuiskia. Hyvin kasteltu ruis puhui selvästi; janoinen nauris vain mumisi.

Ne kertoivat, mitä kylässä oli tapahtunut kekriyönä: riiehen räppänästä oli noussut savua keskellä yötä, vaikka puinti oli ohi, ja Lucky oli ulvonut – eikä kukaan ollut mennyt katsomaan. Leski Kerttu kertoi loput – hän oli nähnyt kaksi lyhtyä menevän pellon poikki kohti lampea. Ja vain yksi palasi.

Nokkoset tuvan seinustalla kuulivat, mitä suolla liikkui. Kumpu pellon laidalla tiesi, kuka sen alla nukkui. Ja pihlaja kuiski metallista, joka kiilsä lammen pohjassa kaislojen keskellä.

Tupatonttu Harmaaparta

Kummun maahinen

Vedenemäntä

Kolme puhuttelua

Lempi oli oikeassa: haltijoita puhuteltiin oikein nimin, niin kuin Kalevalassa. Toivo keräsi säkeet kyläläisiltä, kasveilta ja Arvon almanakasta.

Tupatonttu Harmaaparta istui yöllä kynnyksellä. Kun Toivo lausui puhuttelun ja tarjosi lämmintä puuroa, tonttu lupasi pitää uunin tulen. Pellon kummussa asui maahinen, kaunis ja pitkävihainen; se halusi tuoreen nauriin ja kaikki puhuttelun sanat oikeassa järjestyksessä. Ja lammen laiturille nousi myöhään yöllä vedenemäntä, Vellamon sukua. Hän rakasti hopeaa, kuun metallia.

Kolme lahjaa, kolme puhuttelua, kolme sopimusta – ja talo oli taas sovussa haltijoidensa kanssa. Silloin kylä saattoi viettää kekriä.

Riihi ja Nokiparta

Kekrikentän itäpuolella, männyn juurella, seisoj Arvon riihi: savunmusta hirsirakennus, jolla oli turvekatto, räppänä ja niin korkea kynnys, että Lucky piti nostaa sen yli. Parrelle ripustettiin ruis, ohra ja pellava kuivumaan, kiuas lämmitettiin haloilla, ja aamulla vilja puitiin varstalla jauhoiksi.

Mutta riihen tuli palaa koko yön, eikä sitä saa jättää yksin. Pikku-Veikko pyysi päästä riihenvartijaksi ja istui kynnyksellä lyhty kädessä, kunnes aamu valkeni. Riihen tavat kertyivät pala palalta: Lempiltä, Kertulta, joka muisti äitinsä riihilaulun, riiheltä itseltään yöllä ja riihenvartija-Veikolta. Riihen väki ei halunnut sanoja vaan tapoja: tuli palaa koko yön vahdittuna, parsi täytetään ennen lämmitystä, savussa ei kirota eikä vihellellä – ja sadon ensimmäinen lyhde on riihen väen.

Halkopinon päällä istui nokinen ukko, Nokiparta. Vanhan tavan mukaan sadon ensimmäinen lyhde kuuluu riihen väelle. Kun Toivo ojensi sen, riihitonttu lupasi vartioida tulta itse. Ja hän kertoi, että kekriyönä Arvo oli istunut riihessä tulen ääressä palanen taskussaan, ennen kuin lähti lammelle – ja että riihen nurkalla oli odottanut mies lyhty kädessä. Sitten Nokiparta ojensi nokisen sivun, jonka Arvo oli pudottanut penkin alle: ”Pidin sen savulta.”

Hiidet ja Hiidenkivi

Mutta pimeässä liikkui muutakin. Hiidet, pienet ja kynsikkäät, punaiset silmät hehkuen, varastivat munia navetasta, satoa pellolta ja sirpaleita kasvien vierestä. Ne kantoivat saaliinsa suon eteläpäähän, haljenneen Hiidenkiven koloon, jota vartioi jokin suuri ja sarvipäinen: Hiiden isäntä.

Lyhdyn valo ajoi hiidet pakoon, suola poltti niitä, ja iltakellon ääntä ne eivät kestäneet. Lucky haistoi ne, ennen kuin niitä näki, murisi matalasti – ja syöksyi haukkuen pimeään.

Kiven kolosta löytyi revitty leipäpussi, johon oli ommeltu kirjaimet E. R. Joku kylässä ruokki Hiiden väkeä.

○ Humala

Kekri

Kekri on vuoden taite: sadonkorjuun juhla, jolloin kuolleetkin tulevat kotiin. Kekrikentällä paloi kokko korkeampana kuin tupa. Lempi kaatoi kotikaljaa, jonka humala oli kasvanut Arvon pellolla. Veikko katsoi kipinöitä: ”Lempi-mummo sanoo, että ne on sieluja.”

Rautio kohotti maljan ja puhui äänekkäästi hyvästä vuodesta. Sitten hän vilkaisi Toivon taskua – jossa painoi lammesta löytynyt kultainen kello, jonka osoittimet olivat pysähtyneet kello 23.40 – laski maljansa ja lähti kesken kaiken kotiin.

”Nyt”, sanoi Lempi. ”Vie kello lammelle, laiturin päähän. Kun kuu on korkealla.” Ennen sitä juhla jatkui vielä riihessä: riihen väelle vietiin puuroa ja lyhde, ja Kerttu jakoi uuden sadon leivän riihen kynnyksellä.

Kello lammella

Toivo nosti taskukellon kuunvaloon. Sen kuori oli yhä kylmä. Kaislikossa syttyi sininen liekki. Se leijui veden yllä ja pysähtyi laiturin päähän: Arvon haamu, sielu, joka ei saanut rauhaa.

”Minä en lähtenyt itse”, se kuiskasi. ”Hän otti sen riihen alta. Minä hain sen takaisin. Me kaaduimme veteen. Hän kiipesi rannalle. Minä en.”

Liekki himmeni, ja lammelta nousi usva. Jossain pihalla Lucky nosti päänsä ja ulvahti kerran, hiljaa.

Hauenleukakantele

Usvasta nousi vedenemäntä. ”Se, minkä hän vei riihen kätköstä, oli Sammon kirjokannen palanen. Kun miehet kaatuivat lampeeni, palanen särkyi kolmeen osaan. Yksi vieri Tapion maille, yksi vajosi Tuonelaan Arvon mukana, ja kolmannen nielaisi vanha Vipunen.”

Hän ojensi kanteleen, jonka runko oli suuren hauen leukaluuta – Väinämöisen soittimen sisar. Siinä ei ollut ainuttakaan kieltä.

Lempi nyppäisi harmaan hiuksensa ja punoi siitä ensimmäisen kielen: Tyynnytyksen laulun. ”Kolme palasta, kolme maailmaa”, hän sanoi. ”Aloita metsästä.”

Metsola

Kun Toivo soitti Tyynnytyksen laulun vanhan raunion kaaressa, kaari aukeni. Ilma muuttui. Kuuset kohosivat taivaisiin, sammal hehkui vihreänä ja jossain soi pieni kultainen kello. Lucky painoi kuononsa maahan ja haisteli tuhatta uutta hajua.

Polun varrella istui vaaleatukkainen tyttö, kukkaseppele päässään: Tellervo, Tapion tytär. ”Isä on ollut suruissaan. Kirjokannen palanen hehkuu hänen aitassaan, eikä hän anna sitä kenellekään. Jos haluat puhua isälle, tuo hänelle lahjat: mettä, sarvi ja pihkaa. Ja puhuttele metsän väkeä oikein nimin – isä kuulee, kun hänen omansa nimetään.”

Mielikin avaimet ja Hiiden hirvi

Metsän emäntä Mielikki oli menettänyt kolme kultaista avainta – hiidet olivat pudotelleet ne pitkin metsää, sinne, missä polku ei kulje. Lucky nuuhki ne esiin yksi kerrallaan. Palkaksi Mielikki antoi mettä pesistään ja kanteleeseen toisen kielen: Kasvun laulun.

Nyyrikki, Tapion poika, näytti kavionjäljet koilliseen. Siellä riehui Hiiden hirvi, jonka sarvista löi tulta. Lemminkäinen oli hiihtänyt sen perässä aikoinaan, ja hänen suksensa olivat katkenneet. Väärä polku risteyksessä vei metsänpeittoon.

Toivo seurasi kärventynyttä sammalta, ja kun hän soitti tyynen sävelen, hirven silmien tuli sammui. Se pudotti toisen sarvistaan hänen jalkoihinsa, ja sarvesta irtosi hehkuva jänne, joka kiertyi kanteleeseen kolmanneksi kieleksi: Avauksen lauluksi.

Tapio ja ensimmäinen palanen

J ättiläismännyn kaarnasta valui kultaista pihkaa, kun Avauksen laulu oli painanut katajikon maahan. Nyt lahjat olivat koossa: mesi, sarvi ja pihka. Ja puhuttelu, jolla metsän väki nimetään oikein: ”Mielikki, metsän emäntä, Tellervo, Tapion neiti...”

Metsän kuningas seisoι Tapiolan edessä, sammalpartainen, kruununa hirven sarvet, silmät kuin metsälammet. Hän kuunteli – ensimmäistä kertaa sataan vuoteen.

Sitten hän ojensi kultaisen, kaiverretun palasen. ”Se vierι metsääni, mutta se ei kuulu metsään. Se kuuluu sinne, mistä se vietiin.”

Tuonen portti

Suon laidalla seisoivat mustat paadet. Avauksen laulu avasi niiden väliin harmaan, hiljaisen maiseman. Tuonelassa ei ollut yötä eikä päivää, ja lyhdyn öljy paloi siellä nopeasti. Lucky pysyi aivan Toivon kintereillä eikä uskaltanut haukkua.

Mustalla joella ui joutsen, jonka surullinen laulu painoi lyhdyn liekin matalaksi. Veneessä istui pieni, mustiin puettu tyttö: Tuonen tyttö. ”Sano totuus: miksi tulit Tuonelaan? Vasta sitten minä soudan.”

Väinämöinen oli valehdellut hänelle moneen kertaan, ennen kuin sanoi suoraan. Toivo ei valehdellut.

Lemminkäisen äiti

J oella ui yhä joutsen. Kun Toivo tyynnytti sen ja se lauloi valoisasti, sen sulka muuttui kanteleen neljänneksi kieleksi: Valon lauluksi.

Etelärannalla, lautan laiturin lähellä, harmaahiuksinen nainen haravoi jokea, niin kuin oli haravoinut kerran poikansa palaset luu luulta. Lemminkäisen äiti. ”Hänen muistojaan en saanut talteen. Ne leijuvat rannoilla sinisinä kipinäinä. Tuo minulle viisi, niin opetan laulun, jolla kuolleet muistavat.”

Kipinät pakenivat lyhdyn liekkiä, ja osa piiloutui sumuun – Valon laulu toi ne näkyviin. Kalmankukat kuiskivat neuvoja.

Arvo joen rannalla

Pohjoisrannalla, Tuonen talon edessä, Tuonetar tarjosi olutta, jonka juoja unohtaa kaiken – Toivo kieltäytyi ja sai kunnioituksen. Usvassa seisoj vanha mies, joka puristi kädessään jotain kultaista. Hän ei tunnistanut ketään, tuskin itseäänkään. Toivo soitti Muiston laulun, ja miehen silmiin syttyi valo.

”Arvo. Minun nimeni on Arvo Kallionpää. Ja sinulla on siskoni silmät.” Hän kertoi kaiken: kuinka Rautio, velkaantuneena Pohjolan kauppamiehille, avasi riihen kätkön varastetulla avaimella; kuinka Arvo otti palasen takaisin; kuinka he riitelivät laiturilla ja kaatuivat veteen.

Hän avasi kätensä. Siinä oli toinen palanen. Ja paperille painui kylmän käden todistus. ”Kerro Kertulle, että muistin häntä loppuun asti.”

Antero Vipunen

Metsolan kaakkoiskulmassa nukkui kumpu, joka oli jättiläinen. Antero Vipunen, vanhin tietäjä, jonka vatsaan Väinämöinenkin oli mennyt hakemaan sanoja. Kumpu avasi suunsa ja nielaisi Toivon.

Sisällä oli lämmintä ja pimeää, ja neljä kylmää ahjoa odotti tulta: joutsen, lehmä, ohra, lammas – oikeassa järjestyksessä. Kun ahjot hehkuivat, Vipunen lauloi Sammon synnyn, ja Toivo lausui sen takaisin sanasta sanaan.

”HAAAH! Oikein! Tuhat vuotta en ole kuullut sitä ihmisen suusta!” Sydäimestä irtosi kolmas palanen – ja sitten Vipusta aivastutti.

Kotiinpaluu

Kolme palasta kuiski toisilleen Toivon taskussa, kun hän palasi Vaskilahteen. Kaupan tiskillä Eero Rautio hymyili tapansa mukaan – kunnes näki Arvon todistuksen.

Toivo sai valita. Hän saattoi kutsua koko kylän kaupan eteen ja lukea todistuksen ääneen. Silloin Lempi käski Raution koskea kylmään sormenjälkeen, ja kauppias valahti harmaaksi: ”Minä en halunnut hänen kuolevan... Minä kiipesin rannalle ja juoksin.” Hän antoi kylän velat anteeksi. Tai Toivo saattoi puhua hänelle kahden kesken ja antaa hänen lähteä ensilumen aikaan, velkakirjat uunissa tuhkana.

Kummallakin tiellä riihen kätkön avain päättyi lopulta Toivon käteen.

Kätkön puumerkit

Raution avain kääntyi riihen kiukaan luukkukivessä, ja kivirappuset veivät pieneen kätköön kiukaan alle. Lucky haisteli kylmää ilmaa ja tuli perässä askelma kerrallaan. Nokiparta istui kätkön nurkassa ja nyökkäsi: hän oli vartioinut sitä seitsemän polvea. Hirsiin oli veistetty neljä puumerkkiä.

Ensimmäisessä seppä takoi ahjossa kolmikylkistä myllyä, jonka kannessa oli tähtiä. Toisessa suuri lintu repi venettä myrskyssä, ja Sampo hajosi aaltoihin – palanen ajautui Vaskilahden rantaan. Kolmannessa mies nosti kimaltavan palasen vedestä, ja hänen takanaan oli matala riihi, jonka kiukaan juurella oli musta aukko. Neljännessä oli seitsemän nimeä, viimeisenä ARVO, ja sen alla tyhjä rivi.

Kiukaan kolossa odotti taiteltu paperi Arvon käsialalla: ”...se ei kuulu kenellekään. Se on lainassa... Täällä se pitää pellot kasvussa ja haltijat tyytyväisinä – mutta Pohjola muistaa sen... Isoisäni antoi sen kerran lammelle, ja lampi antoi sen takaisin. Isoäitini piti sitä yhden talven villahuivissa... Tee niin kuin sydän sanoo. Minä luotan sinuun.” Toivo luki kirjeen kahdesti ja käveli kiukaan kivijalan luo.

Puumerkkien polku

Toivo nosti palaset kiukaan kivijalan syvennykseen. Ne liukuivat yhteen – mutta reunat jäivät rosoisiksi, eikä syvennys täyttynyt. Nokiparta nyökkäsi nurkastaan: ”Kivi muistaa kannen muodon, mutta se tahtoo kuulla koko tarinan. Neljä merkkiä, neljä asiaa: kuka kannen takoi, mikä sen vei, kuka sen kätki – ja kenen se nyt on.”

Sepän kädenjälki löytyi sieltä, mistä Toivo ei olisi arvannut. Rautio on vanha sana sepälle, ja Eero Raution isoisa oli ollut Vaskilahden seppä. Kauppias nosti seinältä vasaran, joka oli riippunut siinä kolmekymmentä vuotta: ”Jos kansi tarvitsee sepän käden, ottakoon sen siitä suvusta, joka sen vei.” Meren kiven nosti vedenemäntä laiturilla keskiyöllä – sileän kiven, jolle aalto oli laskenut palasen seitsemän polvea sitten. Riihen väen tähkän Nokiparta katkaisi lyhteestä halkopinolla, tulen ääressä, ei maan alla.

Neljäs merkki oli Toivon oma. Veikko lainasi isänsä puukon (”älä kerro äidille”), ja Toivo veisti nimensä ARVOn alle, kirjaimen kerrallaan, savunmustaan hirteen. ”Käsi ei tärissyt”, sanoi Nokiparta. ”Isännällä tärisi.” Kahdeksas nimi oli hirressä, ja kivi oli valmis.

Kiukaan kätkö

Toivo asetti sepän vasaran, meren kiven ja riihen tähkän syvennyksen reunalle. Palaset liukuivat yhteen kuin eivät olisi koskaan hajonneet, ja palanen kasvoi reunoiltaan kokonaiseksi kanneksi, kuin kivi olisi muistanut sen muodon. Kansi hehkui: tähtiä, aaltoja, viljantähkiä ja kuunsirppi.

Ja kansi kuiskii. Se voisi jäädä kätköön, jolloin Vaskilahti jatkaa vartiotaan – nyt Toivon suvussa. Se voisi palata Vellamon helmaan, jossa yksikään ihminen ei sitä varasta. Tai sen voisi pitää itsellään, jolloin pellot kasvavat taialla – mutta kasvit vaikenevat, kun Toivo tulee.

Tässä kirjassa Toivo painoi kannen takaisin syvennykseen. Kätkö täyttyi lämpimästä valosta, ja yläpuolella riihen tuli leimahti kolme kertaa, vaikka kukaan ei kohentanut sitä.

Kekrin paluu

Kun Toivo astui ulos, pihlaja kahisi tyytyväisenä. Kynnyksellä istui tonttu, pellon laidalla maahinen, lammen rannalla vedenemäntä ja riihen halkopinolla Nokiparta. He nyökkäsivät.

Syksy kului rauhassa. Kerttu kutoi, Veikko opetteli soittamaan kannelta, ja Lucky nukkui uunin edessä. Mutta Pohjolan tien suulle tuiskusi lunta, vaikka kylässä oli vielä syksy. Kyltissä luki: POHJOLA. Tie aukeaa talvella.

Eräänä yönä pihlaja kuiskasi vielä kerran: "...pohjoisesta tulee kylmä... emäntä kuuli... hän kutsuu seppää ja sinua..." Kaukana Pohjolassa Louhi hymyili kylmästi.

Aurinko ei nouse

Ensilumi satoi yöllä. Aamulla etelän taivaanranta punersi hetken kuin hiillos – ja sammui. Kello oli kahdeksan, ja oli yö. Ikkunassa oli jääkukkia, ja pihlaja oli hiljaa.

”Louhi on kätkenyt auringon ja kuun kivimäkeensä”, sanoi Lempi. ”Ja korpit veivät sepän, Ilmarisen, pohjoiseen. Jonkun on mentävä perään – ja se olet sinä. Sinulla on kantele ja Arvon silmät.”

Kerttu ompeli kahdesta villasta lampaanturkin: ”Pohjolassa pakkanen ei pure – se raapii.” Sukset löytyivät Raution kaupan seinältä. Lucky sai Kertun neuloman punaraitaisen kaulahuivin ja juoksi lumessa edellä huivi hulmuten.

Laulukilpa rajajoella

Tähdet paloivat keskellä päivää. Leirillä Toivo yöpyi laavussa nuotion ääressä. Paimenpoika ja hänen musta koiransa Musti istuivat toisella nuotiolla, ja Musti nuuhki Luckya kuin vanhaa ystävää.

Rajajoen sillalla seisoi Joukahainen. ”Silta on minun! Tieän mä tiaisen synnyn, tieän linnuksi tiaisen!” Hän kerskui kuin Kalevalan Joukahainen Väinämöiselle – mutta Tulen synnystä hän osasi vain alun. Loput säkeet Toivo oli kerännyt paimenelta, riimukivestä ja jääkukalta.

Kilpalaulanta on vuorolaulua: Joukahainen kerskui säeparinsa, Toivo vastasi Tulen synnyn seuraavalla säkeellä, ja Joukahainen joutui toistamaan sen – ”Tulta iski ilman Ukko... säilällä säkenevällä!” Neljännen säkeen jälkeen hän vajosi lumeen kainaloihin asti: ”Pyörrytä pyhät sanasi, peräytä lausehesi!” ”Silta on sinun. Älä usko Louhen lupauksia – usko sepän vasaraa.” Hän ojensi voittajalle kielen, ja kanteleeseen kiertyi Tulen laulu.

Sariola

Sariolassa savu nousi vain yhdestä piipusta. Pohjan neito, Louhen tytär, kuiskasi: ”Seppä on pajassa, ja ovi on teljetty ulkoa. Äiti käski takoa uuden Sammon, mutta ilman kirjokantta se ei onnistu kunnolla.”

Pohjan neito antoi vierastuvan, ja emäntä Talvikki myi halkoja ja puuroa. Kalastaja Kauko oli istunut avannolla neljäkymmentä talvea: ”Jään alla asuu jotain suurempaa kuin hauki.” Pajasta kuului vasaran kalke, hidas ja väsynyt.

Toivo koputti Louhen pirtin oveen. Ovi ei auennut, mutta sen takaa kuului ääni kuin pakkanen puhuisi: ”Arvon silmät... minä pidän auringon ja kuun niin kauan kuin tahdon. Sinä tahdot ne takaisin... Minä tahdon Sammon. Kaikki tahtovat jotain – ja kaikesta maksetaan.”

Tuohisopimus

”K olme työtä”, Louhi sanoi. ”Kynnä kyinen pelto. Suitsi Tuonen karhu. Pyydä Tuonelan hauki. Sitten avaan portin – ja sepän oven.” Ensilumen yönä hän oli laulanut auringon alas taivaalta ja kuun perään.

Oven raosta työnnettiin tuohenpala: aura, suitset, kotka ja Louhen puumerkki. Lempi oli sanonut: Louhi on viekas, mutta hän pitää sanansa, jos saa sen paperille.

Seppä ei takonut ilman rautaa. Toivo nosti suomalmia järven pohjasta ja työnsi sitä pajan luukusta. Vasara lauloi, ja luukusta tulivat aura ja rautakengät, teräksiset suitset ja rautakotka.

Kyinen pelto

Pajan takana oli pelto, jonka vaot olivat jäässä. Silti se höyrysi keskellä talvea, ja lumi sihisi: Louhen loitsu oli herättänyt kyyt talviunesta. ”Kyyt eivät pure rautaa”, Pohjan neito oli kuiskannut, ”mutta ne purevat sitä, joka astuu pellolle ilman kenkiä.”

Toivo veti jalkaansa rautakengät ja tarttui auraan. Kyyt nostivat päänsä joka vaolla, mutta niiden hampaat katkesivat rautaan. Routa rusahti, ja multa kääntyi mustana. ”Vako kerrallaan”, oli seppä sanonut. ”Älä pysähdy siihenään.”

Neljännän vaon jälkeen pelto lepäsi tummana lumen keskellä, ja viimeinen kyy katosi metsään. Lucky aivasti mullan tuoksulle. Louhen ensimmäinen työ oli tehty.

Otson laulu

Iltaisin lammashakaan tuli karhu, silmät sinisinä kuin Tuonelan valot. ”Ei se ole Tuonen”, sanoi paimen. ”Se on vanha, ja Louhen loitsu herätti sen kesken talviunen. Siksi se on niin nälkäinen. Kukaan ei laula sille.”

Hän opetti isänsä laulun: ”Otsonen, metsän omena, mesikämmen källeröinen!” Musti haukahti kahdesti, ja kanteleeseen kiertyi uusi kieli, punottu mustasta koirankarvasta.

Kun Otson laulu kulki haan yli matalana ja lämpimänä, karhun silmien sininen hehku sammui. Se laskeutui lumeen, ja Toivo pani sille teräksiset suitset. Karhu käveli pesälleen ja jätti lampaat rauhaan. Louhen toinen työ oli tehty.

Tuonelan hauki

Kauko oli hakannut suuren avannon. ”Tiesin, että joku vielä tulee.” Jään alla liikkui varjo, pidempi kuin vene. Toivo laski veteen rautakotkan, jonka rinnassa hehkui tuli.

Vesi kuohui kolmesti. Sitten kotka nousi siivet jäässä, ja sen kynsissä riippui hauki, silmät kuin kaksi vanhaa kolikkoa. ”Louhi saa kalan, mutta leuka on sinun”, sanoi Kauko.

”Kolme työtä”, Louhi sanoi oven takaa. ”Ilmarinen teki ne kerran kosijana, kesän valossa. Sinä, etelän lapsi, teit ne kaamoksessa. Sopimus on tuohella, ja minä pidän sanani.” Avain kilahti, ja pajan rautasalpa putosi lumeen. Mutta tuoheen oli piirretty neljäs kuva, mylly: portti aukeaisi vasta, kun Sampo seisoisi pajassa.

Ilmarisen paja

”Sampo taotaan neljästä aineesta”, sanoi Ilmarinen. ”Joutsenen sulasta, mahon maidosta, ohrasta ja villasta.” Hän kiersi kanteleeseen hehkuvan kielen: Raudan laulun.

Sulan antoi Pohjan neito, maidon paimen, ohran Talvikki. Palkeet hengittivät: hiillos, liekki, valkea. Tulesta nousi jousi, joka tahtoi verta, vene, joka tahtoi sotaan, lehmä ja aura, mutta seppä rikkoi ne kaikki.

Kolmannella lietsonnalla nousi Sampo: kolme kylkeä, kolme myllyä – viljaa, suolaa ja rahaa. Vasara lauloi kolme kertaa. Nousiko kirjokansi sen päälle, sen oli ratkaissut syksy.

Kivimäen portti

Louhen ovi aukesi ensimmäistä kertaa, ja kynnykselle astui valkoshiuksinen nainen luukruunu päässään. Sampo kannettiin kivimäen eteen, mutta portin lukko oli jässä. ”Sinulla on sepän laulu”, Louhi sanoi. ”Laula lukolle.”

Raudan laulun kuultuaan lukko putosi lumeen kuin kuollut lintu. Portti aukesi, ja aurinko ja kuu nousivat kivimäestä kuin kaksi lintua, jotka ovat olleet liian kauan häkissä.

”Menkää sitten”, Louhi sanoi ja heitti Toivolle harmaan viittansa. ”Ettei kukaan sano, että Louhi ei maksa.” Tie etelään oli valoisa, ja lumi kimalsi koko matkan Vaskilahteen asti.

Kevät

Aurinko nousi Vaskilahdessa kultaisena, hitaasti, koko kylän yli. Lumi katosi, puroja juoksi pihlajan juurelle, ja pihlajaan puhkesi silmuja. Kylästä kuului kirveen ääni – ja naurua.

Kerttu käski Toivon istua ja syödä – turkin saisi antaa takaisin, kun se olisi kuivunut. Veikko tahtoi kuulla kaiken Louhesta ja karhusta. Lammen jää avautui, ja jossain syvällä joku heilautti kättään.

Ilmarinen jäi Pohjolaan – Talvikin mukaan Pohjan neidon, Kaukon mukaan pajan vuoksi. Paimen sai Sammon ensimmäiset jyvät – ja Musti ensimmäisen leivän. Ja aurinko nousi joka aamu, eikä kukaan enää pitänyt sitä lukon takana.

Kaksi vartijaa

Pohjolan liitto

LOPPU

Sammon sirpaleet

Kansi repesi Louhen sylistä ja särkyi Vaskilahden ylle. Kasvit kuiskivat taas.

Päiviä: 1 · Kieliä: 0/8 · Merkkejä: 1/25

Loppuja nähty: 0/3 syksyn loppua · 1/3 Pohjolan loppua

Pelattu aika: alle 1 min

Whispers of the Sampo – Sammon kuiskaus

Chronicles of the Whispering Pixel

Tarina, suunnittelu ja toteutus: CyberLeo Games (AV Automation) · koodattu Claude-tekoälyn kanssa

Kalevalan ja suomalaisen kansanperinteen hengessä

Kiitos pelaamisesta!

Sammon sirpaleet

Kolme kevättä

Jos kansi palasi riihen kätköön, riihen väki karkotti Louhen korpit kekäleillä, ja Sampo jauhaa Pohjolassa ilman kantta, hitaasti. ”Kaksi vartijaa, kaksi taloa”, sanoi Louhi. Nyt tietä kuljetaan molempiin suuntiin.

Jos kansi annettiin Vellamolle, Louhen hauki toi sen vatsassaan, ja Sampo on kokonainen. ”Se, joka antaa kannen, saa ystävän.” Pohjolan laivat tuovat suolaa, ja Louhi kirjoittaa kerran vuodessa: ”Elämme.”

Jos Toivo piti kannen, se kulki talven turkin alla. Sitten se repesi Louhen sylistä ja särkyi Vaskilahden ylle kultaisena sateena. Nyt kasvit kuiskivat taas eivätkä vaikene, kun Toivo tulee. Louhi ei enää lähetä korppeja.

HENKILÖT

Vaskilahden väki

Perijä Toivo

Arvon siskon lapsenlapsi, joka perii Pihlajamäen – ja sen salaisuudet. Pelissä perijällä on pelaajan oma nimi.

Lucky

Arvon karkeakarvainen kääpiömäyräkoira. Haistaa hiidet ja aarteet.

Arvo Kallionpää

Kirjokannen viimeinen vartija, joka katosi kekriyönä.

Eero Rautio

Kauppias, jolle puoli kylää on velkaa – ja joka on itse velkaa Pohjolaan.

Leski Kerttu

Kangaspuiden ääressä. Näki kekriyönä kaksi lyhtyä.

Tietäjä-Lempi

Kuuntelee pihlajaa ja punoo kanteleen kielet.

Veikko

Näkee pikku-ukkoja. Etsii Mirri-kissaansa.

Veikon äiti Anni

Leipoo, keittää puolukkapuuroa ja odottaa miestänsä Mattia järveltä.

Suntio Aapeli

Soittaa iltakelloa ja hoitaa kirkkoa.

Pohjolan väki

Joukahainen

Pohjolan laulaja ja rajajoen sillan vartija. Osaa
Tulen synnystä vain alun · runo 3

Paimenpoika

Paimentaa Louhen karjaa. Nimeä ei kannata
sanoa ääneen · vrt. Kullervo, runo 33

Musti

Paimenen musta koira. Muistaa, mitä ihmiset
unohtavat · runo 36

Pohjan neito

Louhen tytär, joka on odottanut kesää koko
ikänsä · runot 18–19

Kalastaja Kauko

Neljäkymmentä talvea Sariolan avannolla.

Emäntä Talvikki

Sariolan vierastuvan emäntä. Myy halkoja ja ohraa, ostaa kalaa.

Louhi

Pohjolan emäntä. Pitää sanansa, kun se on tuohella · runot 7, 19 ja 47

Seppä Ilmarinen

Takoi ensimmäisen Sammon. Rauta ei valehtelee · runo 10

Otso

Tuonen karhu, joka ei ollutkaan Tuonen – vain vanha ja nälkäinen · runo 46

Mistä he tulevat

Tapio

Metsän kuningas · Kalevala, runot 14 ja 32

Tellervo

Tapion tytär · runo 32

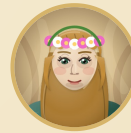
Hiiden hirvi

Lemminkäisen hiihtoretki · runo 13

Tuonelan joutsen

Musta joki, valkea lintu · runo 14

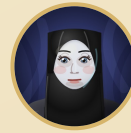
Mielikki

Metsän emäntä · runo 14

Nyyrikki

Tapion poika · runo 14

Tuonen tytti

Tuonelan lautturi · runo 16

Lemminkäisen äiti

Haravoi poikansa joesta · runo 15

Tuonetar

Tarjoaa Tuonelan olutta · runo 16

Tupatonnttu

Kansanperinne: talon haltija

Vedenemäntä

Vellamon sukua · runot 5 ja 48

Riihitonttu

Kansanperinne: riiehen haltija, jolle kuuluu sadon ensimmäinen lyhde

Antero Vipunen

Sanojen jättiläinen · runo 17

Maahinen

Kansanperinne: maan väki

Arvon haamu

Arvon levoton sielu sinisenä liekinä lammella

Tämä kirja kertoo selainpelin Chronicles of the Whispering Pixel: Whispers of the Sampo – Sammon kuiskaus koko tarinan, kekriyöstä Pohjolan kaamokseen ja kevääseen. Kuvat ovat pelistä.

Ilmainen demo: cyberleogames.com · Koko peli: cotwp.itch.io/whispers-of-the-sampo

Peli, tarina ja kuvitus: CyberLeo Games (AV Automation) · Koodattu Claude-tekoälyn kanssa · Ikäraja 7+, sopii parhaiten yli 10-vuotiaille